

вирішальним періодом, коли потрібно вдатися до заходів з поліпшення стану, від правильного та доцільного вибору яких залежатиме подальша доля підприємства. Фінансова неспроможність і є тим поняттям, яке характеризує з якісної точки зору ефективність тих стабілізаційних заходів (самофінансування, управління прибутком, реструктуризація заборгованості, дезінвестиції і т.д.).

Семениченко Ю. К.,

*канд. екон. наук, доцент, докторант кафедри обліку
в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

ЕФЕКТИВНА СТРУКТУРА АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ В БАНКАХ УКРАЇНИ ЯК ФАКТОР РОЗПІЗНАВАННЯ І УНИКНЕННЯ БАНКІВСЬКИХ КРИЗ

Доводячи важливість дослідження побудови аналітичної системи у банках, не можна не процитувати відомого американського економіста Ларі Саммерса, який стверджував, що «тільки надійна і точна інформація про резерви, поточні рахунки і фінансові умови втримають капітал (банку) від стрімкого зникнення при перших тривожних ознаках». Банківські або фінансові кризи по суті є кризами платоспроможності як у банківській системі, так і в системі реальної економіки. Аналітикам і менеджменту банку треба знати можливі причини виникнення криз, а також відповіді на питання, як можна їм запобігти, як вирішити проблеми, що виникли у банку, та як розпізнати попереджуючі ознаки кризи, що наближається. У кожній банківській кризі свої причини і своя динаміка, але й існує ряд факторів, які характерні для всіх криз. Неправильне управління банком на мікрорівні може внести свій вклад у загострення ситуації на макрорівні. Банкрутства окремих банків не завжди приводять до фінансових криз, але можуть являтися тривожними ознаками, що свідчать про недоліки бізнесу, які лежать в їх основі, внутрішньої культури і організації, а також недостатності банківського нагляду.

Від рівня організаційної структури банку безпосередньо залежить успіх в досягненні цілей обраної стратегії. Світова банківська практика показує, що прорахунки в організаційних структурах дуже часто приводили навіть потужні банки до важкої кризи.

Тому вибір і побудова організаційної структури відповідно до внутрішніх і зовнішніх чинників, які визначають діяльність банку, стратегічні цілі, що стоять перед ним, є одним з найбільш важливих і відповідальних завдань менеджменту. Треба замітити, що аналітична система банку також передбачає наявність певної структури. Досі не було наукових досліджень, які вивчали організацію і побудову аналітичної системи усередині банку. Ця доповідь намагатиметься вирішити дане важливе питання, оскільки ефективна побудова структури аналітичної системи дозволить організувати гнучку систему управління ключовими стратегічними змінами в діяльності банку, яка відреагує як на зміну зовнішніх чинників середовища, так і внутрішніх чинників.

Метою дослідження є вибір організаційної структури аналітичної системи банків як одного із факторів, які впливають на запобігання й уникнення банківських криз.

Отже, фактори, які характерні для виникнення криз, поділяються на фактори макрорівня, що відносяться до економічного середовища і управління, та фактори мікрорівня, що в свою чергу відносяться до сфери банківського нагляду та управління. Виділимо фактори, які можна віднести до вітчизняних банківських криз на макрорівні. До типових факторів макрорівня відносяться швидкий зріст кредитування і нераціональний розподіл кредитних коштів. Далі можна назвати валютну невідповідність, яка приводить до банкрутства суб'єктів юридичних і фізичних осіб — позичальників; фіктивні ціни активів; дефіцити поточних рахунків підприємств; старіння населення і зростання відповідних пенсійних виплат; системи регулювання валюти, які штучно підтримуються і управляються; втрати резервів в іноземній валюті; низький рівень лібералізації та демократизації грошових відносин між державою та суб'єктами господарювання; структурні диспропорції в грошовій масі; обвал ринку нерухомості; зростання дефіциту поточного балансу. Окремим дестабілізуючим фактором вітчизняної банківської кризи в різні періоди є політичні мотиви дій НБУ і уряду по ввалюванню зв'язку між проведенням виборів і девальвацією валюти, які спричиняють зниження ВВП, дефіцит платіжного балансу, скорочення золотовалютних резервів, погіршення всіх інших макроекономічних показників, а також усі інші кризові фактори, наведені вище.

Серед факторів мікрорівня у банківських кризі, які присутні і на Україні, можна назвати жорсткий банківський нагляд; слабке і корумповане керівництво; прорахунки у корпоративно-фінансо-

вому управлінні. Для вітчизняної банківської системи необхідно відмітити повну відсутність культури аналітичної роботи, яка проявляється або в повній відсутності методик аналізу діяльності банку, або їх обмеженої кількості в частині методики аналізу позичальників та оцінки ризиків згідно вимог міжнародних контрольних організацій.

Як і банківську установу в цілому, так і аналітичний процес банківської діяльності можна представити як систему. Проводячи дослідження аналізу банківської діяльності (аналітичного процесу) як певної системи, треба зазначити, що він має цілий ряд ознак, який буде характеризувати його як систему: це наявність певних складових або структурних елементів, відносин між ними (зв'язків) та структури.

Можна визначити три види структур системи аналізу, які діють в окремих великих системних банках, такі як матричні структури системи аналізу, продуктово-регіональні дивізіональні структури та процесно-орієнтовані структури. У більшості банків аналіз банківських операцій проводиться для обмеженої кількості операцій і часто його результати не виходять за межі відповідного підрозділу (департаменту). Отже, можна стверджувати, що аналіз проводиться безсистемно і структури як такої немає.

Для банку необхідно адаптувати структуру аналітичного процесу, тому що дивізіональні моделі, матрична модель і модель за бізнес-процесами не спроможні бути ефективними на протязі тривалого періоду часу. При постійних змінах економічної ситуації, особливо в фінансово-банківській сфері, пріоритети банку значно змінюються. В цьому випадку відбувається трансформація організаційної структури банку, яка тягне за собою зміну структури аналітичної системи. Для найефективнішої побудови структури аналітичної системи необхідно врахувати всі достоїнства визначених дослідним шляхом видів структур і запропонувати змішану структуру, саме головне для якої мати за головного функціонального керівника начальника підрозділу економічного аналізу та управління ризиками банку. У вигляді пропозиції сформуємо адаптивно-цільову структуру системи аналізу. Необхідність проведення стратегічних змін в організації структури обумовлена двома причинами: переходом від одного стратегічного стану системи до іншого і неперервністю характеру адаптації системи аналізу до змін зовнішнього середовища, зокрема швидкої зміни технологій економічного аналізу.